

BIJELA GOSPA*

► Piše: **Marijan Mikac**

Visoki zidovi crkve nejasno su se razabirali u noći. Rasvijetljeni su prozori isjekli nepravilne pačetrovine na crnom tlu. I nebo je bilo crno, a pod njim je vjetar gonio oblake, otkrivajući s vremena na vrijeme zvijezde, izgubljene u beskrajnom mraku. Negdje ispod brijega, po svoj prilici u mjestu Lištica, lajali su psi. Od Purina brda, s druge strane Širokoga Brijega, iznad Lištice, nije se vidjelo ništa, kao da nije ni postojalo.

Dvije sjene polagano se približavale crkvi. Pred ulazom su zastale, obasjane snopom svjetlosti, koja ih je otela noći i otkrila njihove pojave. Muškarac i djevojka stajali su pred crkvenim vratima, okrenuvši lica prema rasvijetljenoj zgradi, kao da su nešto osluškivali, čudni su zvukovi dopirali iz unutrašnjosti Božjega hrama kroz otvorena vrata i razbijene prozore: sviranje harmonike, a ne orgulja; smijeh i hihot, a ne molitva svećenika i vjernika.

»Požurimo se! Jedva čekam, da zaplešem!«

Progovorila je djevojka. Njen promukli, hrapavi glas odavao je nestrpljivost. Na sebi je imala vojničku odoru kao i njen pratilac. Nosila je hlače, a za pojasom velik revolver. Ispod kape s peterokrakom crvenom zvijezdom, što je u noći izgledala kao crn pauk, prosula se bujna, nepočesljana kosa i pokrila joj ramena.

Ali muškarac je oklijevao. Umjesto da pode naprijed, kako ga je pozivala partizanka, položio je ruku na njeno rame, kao da ju je htio prisiliti, da ostane na istom mjestu, da bi odgodio onaj trenutak, kada će ući u crkvu. Nehotice je podigao oči, kao da je tražio križ, što se, nevidljiv u noći, dizao na vrhu tornja. Bio je visok i mršav mladić neobično blijeda lica.

»Šta ti je?« reče djevojka, opazivši, da nešto nije u redu s njezinim pratiocem.

Više nije gledala prema rasvijetljenom ulazu. Okrenula se prema mladiću, pa joj je lice pokrila sjena.

Kad je on odgovorio, glas mu je bio tako slab, da je jedva čula njegove riječi:

»Danas je Veliki petak!«

»Mnogo smo puta plesali ovdje!«, viknula je djevojka osorno. »Prošle nedjelje također! Zar Veliki petak nije dan kao svaki drugi?«

Mladićeva ruka bila je teška. Djevojka je osjećala, kako joj njegovi prsti stežu rame. Boljelo ju je, ali mu se nije otela.

»Još se nisi oslobodio građanskih predrasuda! Zar se ne bojiš, da bih te mogla tužiti?«

Mladi je vojnik čuo ove riječi, ali mu se činilo, da su dolazile iz daljine, da nisu bile upućene njemu. Mislio je na nešto drugo,

a ne na ono, što je govorila partizanka. Sjetio se svoga djetinjstva, kako je svake godine na Veliki petak išao s roditeljima u crkvu pokloniti se Isusovu grobu i pomoliti se na njemu. Bila je to ova ista lijepa i velika Gospina crkva na Širokom Brijegu. A sada bi trebao u njoj plesati sa svojom drugaricom, partizankom Savom.

I druge su ga uspomene vezale sa Širokim Brijegom, uspomene iz sretnih, bezbrižnih dana, što su bili daleko, ali ih nikada, dok god bude živio, ne će zaboraviti. Ovdje je on sedam godina polazio gimnaziju, i svršio bi je, da ga nisu pozvali u vojsku. Na prijekom putu, što spaja njegovo rodno mjesto Lišticu sa Širokim Brijegom, poznavao je svaki grm, svaki kamen i svako drvo u grabovoj šumi na brijegu. Kad se te noći sa Savom istim puteljkom penjao na brdo, činilo mu se, da je između drveća gledao sjene svojih nekadašnjih odgojitelja franjevac, koji su tamo prije često šetali, čitajući brevijar. Sjetio se čak i trgovca Mate, od kojega je kupovao slatkiše, i dobre gostioničarke Ive, koja je đacima prodavala na veresiju sandwiche, kajganu i lokum, kad su ogladnjeli, igrajući se nogometa na igralištu ispod konvikta. Ali sada nije bilo franjevac na Širokom Brijegu, ni Matinih slatkiša, ni Ivinih ukusnih jela!

»Hajdemo, Tomica! Jedva čekam, da zaplešem!« ponovno je pozvala partizanka.

Glas joj je postao mekši, ali ne manje nestrpljiv.

Tomica se nije maknuo s mjesta. Teško mu je bilo rastati se od uspomena, a još teže slijediti Savu, ali se bojao, da joj se ne će moći dugo odupirati, da će joj se pokoriti kao mnogo puta ranije.

Sava je bila njegova ratna drugarica. Zajedno su prošli kroz mnogo bitaka. Gladovali su i patili se zajedno. Ali, iako su bili

Negdašnji izgled unutrašnjosti širokobriješke samostanske crkve

* Tekst donosimo u izvorniku.

drugovi, zavisio je od nje i bojao je se. I kada je rat prošao, nije se oslobodio njezina utjecaja. Željna zabave, vodila ga je često na ples. I on je volio plesati, ali se odupirao tome, jer su se plesovi partizana održavali u crkvi, a ne na kojem drugom mjestu. Kad god ga je Sava pozvala, da je prati na ples, i dok god je boravio u crkvi, koju su pretvorili u plesnu dvoranu, osjećao je čudnu nelagodnost. Nije znao, jesu li tome uzrokom njegove uspomene iz djetinjstva ili nešto drugo, mnogo dublje, a nije to ni istraživao. Slušao je Savu iz straha, a ne iz želje, da se zabavlja. Ali noćas je njegov otpor bio jači, nego ikada prije. Noć je doduše čitav kraj zaogrnila tamom, sve zgrade na Širokom Brijegu, i sav kraj oko njega, ne ispustivši ni njegovo mjesto Lišticu ispod Brijega, ni selo Mokro iza njega, ni romantično smješteno groblje u grabovoj šumi na obronku i čak ni rijeku Ugrovaču, koje se korito, kad se osuši, ljeska na mjeseci kao tijelo tajanstvene, neobično duge zmije. U noći se isticala samo velika Gospi posvećena crkva, iz koje su prodirali veseli zvuci harmonike, prekidani smijehom onih, koji su se zabavljali. Ali ti zvuci nisu mogli u Tomici ugušiti onaj čudni, nelagodni osjećaj, jači od straha, da će ga Sava tužiti, a vlast kazniti radi neposlušnosti i nepouzdanosti kao sabotera i reaktivara.

I Sava je imala svojih misli, dok je stajala pred crkvom, u koju su je vabili zvuci harmonike i raspušteno društvo drugova i drugarica. Potjecala je iz jednoga srpskog sela s istočne strane Neretve. Partizanima se pridružila, čim je komunistička partija počela organizirati borbu protiv Nezavisne Države Hrvatske. Uvijek je mrzila Hrvate i katolike, a od Hrvata i katolika najviše franjevce na Širokom Brijegu, jer je Široki Brijeg bio rasadište kako katoličke vjere tako hrvatskoga rodoljublja u Hercegovini. Još kao dijete čula je u Gackom gdje ljudi govore: »Valja Latinima uništiti "Mali Rim"!« Na partizanskoj skupštini u Trebinju neprestano su ponavljali govornici: »Nemoguće je pridobiti hrvatski narod u Hercegovini za komunizam, dok ne pobijemo fratre!« I da dokažu, koliko je Široki Brijeg opasan za težnje komunizma, politički su komesari iznosili činjenice: velika klasična franjevačka gimnazija na Širokom Brijegu je jedan od najboljih gimnazijskih instituta u Hrvatskoj; imala je dvadeset i pet profesora franjevacu u ono doba; od njih su sedamnaestorica bili doktori, koji su svoje nauke svršili ne samo u hrvatskom glavnom gradu Zagrebu, već i u inozemstvu, u Beču, Parisu, Muenchenu, Rimu, na starim i slavnim sveučilištima stranih velikih gradova.

Otkada je počela ofenziva na Široki Brijeg, Sava se veselila, da će i ona sudjelovati u rušenju tog »Malog Rima« i likvidiranju fratara. Njezina jedinica bila je jedna od onih, koje su zaposjele gimnaziju. Upamtila je dobro dan, kad se to dogodilo, jer ga je smatrala najsretnijim u svom životu. To je bilo 7. veljače god. 1945. Ali slijedeći dan – 8. veljače – donio joj je mnogo više uzbuđenja. Trinaest franjevacu umrli su poslije dugoga i strašnog mučenja, u okolici Širokoga Brijega. Njih petnaest su izgorjeli živi. I sve to odigralo se pred njezinim očima! Nisu pošteđjeli ni četiri mlada klerika ni osamdeset-godišnjega starca fra Marka, brata sluga Božjega Petra Barbarića. Kad su zaposjeli Široki Brijeg, našli su fratre sakupljene u crkvi sve, osim

Osvajajući Široki Brijeg, jugokomunisti su 304 puta topništvom pogodili samostansku crkvu htijući ju srušiti

staroga Marka, koji je bolestan ležao u postelji. Odveli su ih u samostansku zbornicu, gdje su ih držali zatvorene do idućega jutra. Tada su ih unutarnjim stepenicama sproveli u podrum i odatle ispod samostana u sklonište od zračnih napadaja, koje se nalazilo kojih šezdeset metara zapadno od samostana. Pod i zidove skloništa polili su benzinom – Sava je s osobitim užicom svojim rukama lijevala benzin – i zapalili. Svi se prisutni partizani veselili gledajući kako gore franjevci, i mladi klerici i od mnogih godina i bolesti oslabljeli starac i profesori u najljepšoj muževnoj dobi. Zadovoljstvo im je kvarilo samo to, što su franjevci umrli bez straha pred smrću i onako kako su živjeli, s molitvom na usnama. Slijedeći dan otvorili su vrata skloništa i u ruke mrtvih franjevacu stavili strojnice, i tako ih fotografirali, da bi »dokazali«, kako su poginuli, braneci se protiv »narodno – oslobodilačke armije«.

To su bili divni i slavni dani! – mislila je Sava i smijala se u duši lukavštini svojih mudrih komesara i nepogrješivoga centralnog komiteta. Kako na Širokom Brijegu više nije bilo franjevacu, koje bi partizani još mogli mučiti i spaliti, ona i njezini drugovi i drugarice morali su se zadovoljiti manjim užicima, samo time, da plešu na onom mjestu, gdje su se prije molili pobožni hrvatski narod i njihovi »latinski fratri«. Samo joj je Tomica kvario veselje. Njezin mladi pratilac, do tada uvijek bezvoljan i poslušna, ustručavao se da je prati. Smatrala ga je »žrtvom« odgoja i naslijeđenih predrasuda, pa se trudila da ga preodgoji. To je u neku ruku bila i njezina »dužnost«, često mu je predbacivala i nezahvalnost, jer da nije bilo nje, on više ne bi živio!

Kada su Tomicu prije dvije godine zajedno s drugim zarobljenicima, hrvatskim domobranima, partizani doveli u zapovjedništvo brigade, komesar je upravo objedovao. Prijavili su mu dolazak zarobljenika, a on je, ne prekidajući objed, kratko naredio: »Likvidirati sve, ako se ne pokore!« Svi su zarobljenici odbili, da se bore na strani partizana. Tomica također. Još prije, nego što je komesar dovršio svoj ručak, oni su se kupali u vlastitoj krvi, neki zaklani nožem, a neki ubijeni metkom. Tomica nije poginuo. Bio je samo ranjen. Savi se smililo plavokosi mladić blijeda lica i zamišljenih očiju, koje su gledale tako, kao da se svemu čude. Bio je više dječak, nego mladić. Njezino srce, otvrdnulo u okrutnim borbama, prvi put je osjetilo samostalost. Uspjelo joj je nagovoriti komesara, da barem njemu poštedi život, čim se izliječio od rane, koja slučajno nije bila teška, obukli su ga u partizansku odoru i prisilili, da se bori s njima. Savi je bilo povjereno, da pazi na njega i ubije ga, ako bi pokušao pobjeći. Svojom je glavom jamčila za njegovo ponašanje. Da bude sigurnija, držala ga je uvijek blizu sebe. Noću je bilo najteže paziti na njega. Kad su se pod zaštitom mraka šuljali kroz šumu prema hrvatskim ili njemačkim položajima, da ih iznenada napadnu i zatim opet – po svom partizanskom običaju – pobjegnu u mrak i u šumu, napredovali su u dugom nizu jedan iza drugoga, držeći se za ruku. Ako je netko prekinuo lanac, ispustio ruku, koju je držao, jer je posrnuo na korijenu drveta ili iz drugoga razloga, najbliži je partizan bez oklijevanja nišanio na onoga, koji je prekinuo vezu, i ubio ga. Samo Tomica nije nikoga držao za ruku, jer nisu imali povjerenje u njega. Jednu njegovu ruku držala je Sava, a drugu partizan, koji je hodao ispred njega. On je, i kao partizanski borac, bio njihov zarobljenik. Živeći i boreći se neprestano pod paskom, neprestano u opasnosti, da izgubi glavu, da ga ubiju i oni, protiv kojih se silom prilika borio, njegovi bivši drugovi i oni, na čijoj se strani morao boriti, njegovi novi drugovi, Tomica je postajao sve zamišljeniji i povučeniji. Nikada, sve do svršetka rata, nije dao povoda, da se Sava ili tko drugi požali na njega, ali je živio više kao automat, nego kao čovjek. Tek ovdje na Širokom Brijegu počeo je pokazivati, da ima svoju volju, ali samo onda, kad je tražila od njega, da je prati u nekadašnju crkvu i pleše s njom.

Da bi ga ponukala, da idu dalje i prijeđu još ono malo koraka što su ih dijelili od rasvijetljenoga ulaza, uhvatila ga je za ruku i povukla naprijed, kako je činila u onim noćima, kad su se potajno približavali neprijateljskim položajima. Ali Tomica, iako je poznavao taj znak i navikao mu se pokoravati, ostao je stajati u sredini pačetvorine, što ju je na mračnom tlu isjekao rasvijetljen prozor.

»Danas je Veliki petak!« istisnuo je, da bi time izrazio, da toga dana ne može učiniti ono, što je činio drugih dana.

To je bio trenutak, koji je Sava dugo iščekivala: njezin štićenik, za kojega je jamčila glavom, otkazao joj je poslušnost! Učinio je to u miru, a ne u ratu, onda, kada su išli na zabavu, a ne u borbu, činilo joj se, da je to bilo djelo ubijenih i spaljenih franjevac, da su oni, mrtvi, imali veću moć nad svojim nekadašnjim đakom, nego ona živa, ali je odmah odbila tu misao. Nesvjesno je, iz običaja, položila ruku na svoj veliki revolver.

Taj prijeteci pokret nije promašio djelovanje. Tomica je pošao naprijed. Najprije je hodao polagano, a zatim sve brže i brže, kao da se bojao, da bi ga ponovno mogao zaustaviti onaj nelagodni, čudni osjećaj, što mu je bio okovao noge. Nije htio dati povoda, da Sava ponovi – i možda izvrši – svoju prijetnju.

Velika crkva bila je puna partizana i partizanka. Došli su mnogi iz svih partizanskih jedinica, što su bile smještene u samostanskim zgradama i okolici, njih do tri tisuće, koji su čuvali u prvim mjesecima poslije rata, taj čisti hrvatski kraj od »križara«, gospodara planina sjeverno od Širokoga Brijega. Te večeri, kada se sav kršćanski svijet sakupljao na molitvu i razmišljanje, partizani su se željeli pozabaviti još objesnije, još raspuštenije, nego drugih. I muškarci i djevojke nosili su oružje, jer se u ovom kraju nigdje nisu osjećali sigurni, pa ni u crkvi, u kojoj su plesali. Mjesta, gdje su prije visjele slike ili stajali kipovi svetaca, bila su prazna. Oltari su još ostali na svojim mjestima, ali su bili prazni, i opljačkani. Samo je svod crkve bio nedirnut. Odozgo, iz visine, nebo je, čisto i neokaljano, gledalo na zemlju, pa se činilo, da su dolje slavili orgije sinovi i kćeri pakla, koji su se izvukli iz podzemnih rupa, da bi obečastili ono, što je ljudima sveto.

Jedna od karikatura kojom su jugokomunisti optuživali i ismijavali pobijene fratre na Širokom Brijegu

Tomica je zastao na vratima. Prerušena, oskvrnjena crkva još jače je oživljavala u njemu stare dojmove i budila nove misli i osjećaje. Bio je svijestan, da prisutni vrše bogohuljenje i obečaćivanje; i sam je sudjelovao u tome, a da ništa nije mogao poduzeti protiv toga. Osjećao je noć iza svojih leđa, noć, što je pokrila brda i doline, kuće i ljude, nebo i zemlju, i noć u sebi, u svojoj duši. Ali u duši mu je, usred tame, svijetlio drhtav, za sada još nezatanat plamičak, koji je bio njegova uznemirena savjest. Stidio se, da je morao plesati u crkvi, što je takvom strašnom cijenom plaćao svoj život. Obuzela ga je želja, da se okrene i iščezne u mraku, da ode i nestane zauvijek, da se izgubi u pomrčini kao sjena. Ali iza njega je stajala Sava. Čutio je njen vrel dah i njeno tijelo sasvim blizu sebe. Na boku je imala revolver, spremna, da se njim posluži u miru, kako se služila u ratu.

Kada ga je uhvatila za ruku i povelala prema plesačima, nije joj se oteo. Poslušno je pošao s njom, ali oči su mu nesvjesno tražile ono mjesto, na kojem je na taj dan, svake godine u Velikom Tjednu, počivalo bijelo tijelo Isusovo. Našao je to mjesto, ali – oh, koliko se iznenadio i uplašio, kad je to ustanovio! – ono nije bilo prazno, kako je očekivao; nije bilo prazno kao oltari i

Panorama širokobriješkog samostana i okolice uoči Drugoga svjetskoga rata

ona druga mjesta, s kojih su bezbožne ruke uklonile svete slike i kipove. Tamo, gdje je trebalo ležati Isusovo tijelo, lizali su iz poda sasvim mali, ali svijetli i jarki, čisti i prozirni plamenovi. Dižući se neprestano, okretali su se u krugu. U tren oka narasli su do visine ljudskoga tijela.

Tomica je prestao plesati. Htio je vikati, ali glas mu nije izlazio iz grla. Noge su mu se ukočile. Nije mogao učiniti nijedan korak. Uzalud ga je Sava, držeći ga objema rukama, vukla dalje. Ona nije ništa vidjela, jer je bila okrenuta prema njemu, a ne onamo, gdje su se pojavili plamenovi. Ali – pitao se Tomica – je li i on uistinu nešto vidio? Nekoliko je puta prešao rukom ispred očiju, ali tim pokretom ništa nije postigao. Plamenovi su se širili i dalje rasli u visinu. Bili su visoki i široki kao stupovi. Ogleđao se oko sebe na sve strane. Ne, on nije bio jedini, koji je vidio plamenove! I drugi su ih vidjeli, mnogi od onih, koji su gledali u istom pravcu kao on. Prestali su plesati i uplašenim očima zurili prema onom mjestu, gdje je prije – svake godine u Velikom tjednu – ležao Isus. I zvukovi harmonike su umuknuli, a graja se utišala; tko god je ugledao plamenove, zanijemio je od straha.

Tada se Sava okrenula. Njezine su oči najprije izražavale užas, a zatim su postale ukočene, staklene. Tomica je uhvatio njezin pogled. Gledala je tamo gdje i on. Plamenovi su joj zablještavali oči, ali se nisu odražavali u njima. I ona ih je vidjela! I ona!

»Vatra!« viknuo je netko. »Vatra!«

Sada su svi prestali plesati. Svi su zaprepašteno piljili na isto mjesto. Samo je nekoliko osoba otrčalo donijeti vodu, da pogase požar. Trčali su, vičući: »Vatra! Vatra!« Crkveni se svod i sav prostor ispred glavnoga oltara, s kojega su partizani skinuli veliko raspelo, pretvorio u ognjeno more, što je prijetilo da zapali cijelu crkvu i sve u njoj. Ali velika većina prisutnih partizana ipak nije imala snagu, da pobjegne, jer im je strah pretvorio noge u kamene stupove.

Isti poklici odjekivali su i napolju, u mračnoj noći, i unutra u rasvijetljenoj crkvi:

»Vatra! Vatra!«

Svjetlost velikih svijećnjaka pobljedila je, jer ih je nadjačala nadnaravna svjetlost plamenova. Oni su bili prozirni kao dan, a sjajniji od sunca. Gorjeli su, a da nisu izgarali, bez dima, bez topline, ne prenoseći požar ni na ljude ni na stvari.

A zatim se dogodilo nešto još neobičnije! Svi su to vidje-

li: kroz plamenove, na drugom kraju crkve, na velikom oltaru ukazao se lik prekrasne Gospe, obučene u bijelo. Bijela je Gospa stajala u sredini oltara, ljepša od najljepšega bića na zemlji, ali tužna, kao da je u sebi utjelovljivala svu tugu i sve boli ovoga svijeta.

»Tomica... vidiš li... vidiš li... bijelu Gospođu?!«

Tomica je čuo glas. Bio je Savin, ali drukčiji, nego inače – ne hrapav, ne osoran, ne zapovijedajući. Nije se čudio, da je Sava promijenila glas. Nije se ničemu čudio, čak ni plamenovima ni Bijeloj Gospi. Pao je na koljena, prvi put poslije mnogo godina i, prvi put poslije toliko vremena, skrušeno se molio, kao onda, kada je sa svojom majkom kao dijete dolazio na ovaj isti dan, na Veliki petak, u ovu istu crkvu, da se poklone Isusovom grobu. A oko njega bježali su prema izlazu partizani, u najvećem strahu. Pojava Bijele Gospe vratila je život u njihove okamenjene noge. To su bili borci, koji su svoja tjelesa izlagali neprijateljskim mecima, jer su mržnja i želja za ubijanjem nadjačali u njima strah. A sada su bježali pred Onom, koja u ruci nije držala smrtonosno oružje, već je u Svom srcu nosila veliku Ljubav i veliku Bol!

Jedan partizan, visok, plećat čovjek nakostrušene kose, zaustavio se na bijegu u sredini crkve i počeo čupati kosu i udarati se po glavi šakama, vičući pritom nesuvisle riječi. Taj čovjek, koji je još malo prije svirao na harmonici jednu veselu melodiju, poludio je, a harmonika je ležala razbijena pod njegovim nogama.

Drugi jedan partizan, tek što je uspio izaći iz crkve, smijao se grohotom. Njegov luđački smijeh povećao je opću stravu i partizani, muški i ženski, jurili su jedan preko drugoga, da prokrče sebi put kroz vrata.

Kada je Tomica ustao, crkva je bila prazna. U njoj se, osim njega, nalazili još samo Sava, poludjeli harmonikaš i jedna partizanka, koja je plačući klečala pred jednom ispovjedaonicom, kao da je oplakivala, što u ovoj crkvi više nije bilo svećenika, kojem bi mogla povjeriti svoje grijeha i koji bi joj podijelio oprostjenje u ime onoga Boga, kojega je do tada hulila. Nestalo je i vrlo tužne Gospe i svijetlih plamenova, što su se, okrećući se u krugu, bez dima i topline, čas prije podizali do crkvenoga svoda, ne upalivši ništa.

Sava, Tomičina drugarica i paziteljica, neustrašiva, krvožedna djevojka u partizanskoj odori, sa crvenom zvijezdom na kapi i revolverom za pojasom, stajala je pokraj mladića i još je gledala prema oltaru, na kojem se ništa više nije vidjelo. Njezine čvrste šake nemoćno su visjele uz tijelo, bez volje, da upotrijebe oružje, a usne su joj neprestano ponavljale:

»Tomica... vidiš li... vidiš li... bijelu Gospođu?!«

Oči su joj bile staklene, tupe i bez sjaja.

Tomica je znao, da se u tim očima nikada više ne će pojaviti sjaj, jer su vidjele ono, što, otvrdle grozotama, nisu mogle podnijeti...

dr. fra Dominik Mandić (uredio), *Hrvatski kalendar 1955.*, Croatian franciscan press, Chicago, 1954., str. 27. – 35. ✍

Dekret pape Urbana VIII.

U skladu s dekretom pape Urbana VIII. i uredbom II. vat. sabora izjavljujemo da ne želimo preteći sud Crkve kome se potpuno podvrgavamo. Riječi »mučenik«, »mučeništvo«, »čudesa« i slično imaju u ovom glasilu samo vrijednost ljudskog svjedočenja.

STOPAMA POBIJENIH

glasilo Vicepostulature postupka mučeništva
»Fra Leo Petrović i 65 subraće«, XIII, 1 (22),
Široki Brijeg, 2019. , siječanj – srpanj, 2019.

Glavni i odgovorni urednik:
fra Miljenko Stojić, vicepostulator

Lektura i korektura:
Zdenka Leženić

Adresa:
Kard. Stepičca 14, 88220 Široki Brijeg
Avenija G. Šuška 2, 10040 Zagreb

Veza:
tel.: +387 39 700-325
faks: +387 39 702-936
e-pošta: mostar@pobijeni.info
internet: www.pobijeni.info

Grafički prijelom i tisak:
FRAM-ZIRAL, Mostar

Glasilo izlazi polugodišnje:
siječanj i srpanj

Stare brojeve, osim ovoga posljednjeg, možete u pdf obliku preuzeti sa stranica portala pobijeni.info u poglavlju Izdavaštvo.

Cijena pojedinog primjerka:
3 KM; 12 KN; 3,75 EUR; 4,25 CHF;
6,50 USD; 6,50 CAD

Godišnja pretplata (s poštarinom):
BiH 7,5 KM; RH 33 KN; EU 7,5 EUR;
CH 8,50 CHF; SAD 13 USD; Canada 13 CAD

Slanje pretplate, dobrovoljnih priloga...:

a) poštanskom uputnicom
b) UniCredit Bank d.d. Mostar;
Korisnik: Hercegovačka franjevačka
provincija;

Svrha: prilog Vicepostulaturi
žiro-račun: 3381602276649744
devizni račun:
IBAN: BA393381604876650839
SWIFT: UNCRBA22

ISSN: 1840-3808

RIJEČ UREDNIKA

fra Miljenko Stojić

Dragi čitatelji!

Pred nama je još jedan broj našega glasila Stopama pobijenih. Stvaran je kao i prošlih godina, ustrajnim prikupljanjem svjedočanstava i dokumenata s raznih strana. Hvala Bogu, dosta se toga prikupilo, iako ništa nije previše. Trenutačno smo, mogli bismo reći, gotovo iscrpili sve te izvore. Ali Bog uvijek providi tako da ćemo u sljedećem broju, čvrsto vjerujem, moći objaviti nova postignuća na tom području. Trebamo samo provjeriti još neke činjenice.

Okolnosti u kojima živimo takve su kakve jesu. Nikada ne ćemo postići da budu baš onakve kakve bismo željeli imati. Neprestana je to borba i tako će i ostati. Važno je samo da smo razmišljali kako treba i nakon toga dali sve od sebe. Međutim, pitanje je jesmo li zaista bili takvi? Dogodi nam se da stvari gledamo samo kroz naočale svoje korisnosti ili kroz subjektivne naočale, a ne kroz one objektivne, koliko to koristi zajednici čiji sam član. Kad bismo znali tako postupati, mnogo toga bi oko nas bilo drukčije. Nema nam druge nego neprestano učiti mudrost življenja. Govore nam to svi naši mučenici kroz povijest. Nisu oni bili pojedinci koji su se borili za neke svoje osobne probitke, nego članovi zajednice koji su s njom živjeli i za nju dali život. Zbog toga ih se danas sjećamo i zbog toga ne će biti zaboravljeni. Svaki novi naraštaj, naime, treba svjetlo koje će ga voditi kroz život.

Da su pobijeni hercegovački franjevci zaista bili pravo to svjetlo, govore nam

mnoga svjedočenja. Neka od njih donosimo i u ovom broju glasila. Zanimljiva su, kao i sva druga koja smo do sada objavili. Pokazuju da se može sve učiniti ako se otvorimo svome Bogu i njegovu snagu prizovemo u svoj život. Pozivamo sve one koji su po zagovoru hercegovačkih pobijenih franjevaca doživjeli neku milost da nam se jave tako da njihovim svjedočenjem možemo obogatiti i druge. Smisao Božjega dara uvijek je u dijeljenju, a ne u sebičnu čuvanju samo za sebe.

Dok razmišljamo o svemu ovomu, zacijelo bismo se trebali upitati i koliko se borimo za svoju domovinu? Ona je naš okvir za postojanje na ovoj krhkoj zemlji i ne možemo dići ruke od nje, moramo joj pomagati. Najprije se trebamo početi moliti na tu nakanu da bismo nakon toga, u skladu s Božjim nadahnućem, počeli djelovati. Trebamo ju imati jer inače ne ćemo o svemu ovomu moći govoriti, kao što je to bilo u jugokomunizmu. Obvezuju nas na to svi pobijeni, ne samo naši fratri. Previše ih je zaista bilo kroz protekla vremena. Sada nam trebaju svijetliti kao uzor u izgrađivanju života dostojnoga za življenje.

Nadamo se da će kroz ovakve ili slične naočale početi gledati život i oni koji trenutno ne vide sreću u domovini pa odlaze diljem svijeta. Ne bude li nas na našim prostorima, nestat će nas i možda će samo povijest pisati o nama.

Glavu gore i neka nam je svima
mir i dobro!

IZ SADRŽAJA

Iz ljetopisa	4	Odjek u umjetnosti	45
Istraživanja	9	Nagradni natječaj	48
Stratišta	23	Podsjetnik	51
Pobijeni	26	Suočavanje s prošlošću	53
Glas o mučeništvu	37	Razgovor	54
Glas o znakovima	39	Podlistak	57